

Allvarlig kritik mot Myndighetsnämnden i Färgelanda kommun för handläggningen av två ärenden om umgängesreglering enligt lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, LVU

Beslutet i korthet: Nämnden hade beslutat om en tidsbegränsad reglering av föräldrarnas umgänge med stöd av 14 § andra stycket LVU. Nämnden har därefter förlängt besluten om reglering av umgänget i s.k. överväganden enligt 14 § tredje stycket LVU.

JO konstaterar att nämnden, genom att förlänga regleringen av umgänget i övervägandena i stället för att fatta nya formella beslut, har åsidosatt grundläggande bestämmelser om ärendehandläggningen. JO riktar allvarlig kritik mot nämnden.

JO kritiserar också nämnden för att ett överklagande inte vidarebefordrades till förvaltningsrätten.

Initiativet

I en anmälan till JO framförde AA klagomål mot Myndighetsnämnden i Färgelanda kommun angående handläggningen av ärenden om omhändertagande enligt LVU som rörde hans barn BB och CC (JO:s dnr 4523-2012). JO hämtade in vissa handlingar från nämndens förvaltning. Efter genomgång av handlingarna fann JO Lilian Wiklund inte skäl att fortsätta utredningen med anledning av det som AA hade anfört (JO:s beslut den 8 november 2012).

Vid granskningen av förvaltningens akt gjordes vissa iakttagelser som rörde nämndens reglering av umgänget mellan föräldrarna AA och DD och barnen BB och CC, samt handläggningen av ett överklagande. Med anledning av de gjorda iakttagelserna beslutade JO Lilian Wiklund att, inom ramen för ett särskilt ärende (6524-2012), inleda en utredning beträffande nämndens handläggning i dessa delar.

Utredning

JO begärde att Myndighetsnämnden i Färgelanda kommun skulle yttra sig över ett antal specifika frågeställningar. De frågor som ställdes framgår av remissvaret nedan.

Nämnden anförde i sitt remissvar bl.a. följande (innehållet i den omnämnda bilagan har utelämnats).

Anledning till yttrande

Myndighetsnämnden i Färgelanda har på uppdrag av JO sammanställt ett yttrande i form av redogörelse för aktuell handläggning samt bedömning av densamma. I fet stil nedan redovisas frågorna från JO.

Innefattade övervägandena den 26 april, 21 juni och 30 augusti 2012 nya beslut om reglering av umgänget och fick besluten/övervägandena i så fall en korrekt utformning?

I samband med nämnda överväganden har ej nya beslut fattats. Myndighetsnämnden har dock uppmärksammat att formuleringen gällande övervägandet kan formuleras på ett bättre och mer korrekt vis. Myndighetsnämnden kommer därav att ändra denna formulering i kommande överväganden. Ny formulering kommer att lyda enligt följande: "*Myndighetsnämnden överväger att beslutet enligt 14 kap. 1 § 1 pkt LVU gällande begränsning av umgänget mellan x och x fortfarande behövs.*"

Underrättades AA om vad nämnden hade beslutat vid sammanträdena?

Kommunicering av aktuella överväganden genomfördes i brev till AA 2012-04-27, 2012-06-26 respektive 2012-08-31.

Underrättades DD om vad som förevarit vid sammanträdet 2012-04-26?

Kommunicering av aktuellt övervägande genomfördes i brev till DD 2012-04-27.

Kunde "övervägandena" rörande umgänget ha överklagats till förvaltningsrätten (fick föräldrarna i så fall någon underrättelse om den möjligheten)?

Överväganden är ej beslut och kan ej överklagas. De beslut som övervägandena görs mot är möjliga att överklaga enligt gällande regler för överklagan och besvärshänvisning skickas med i samband med att beslut har fattats. Under pågående LVU-vård, och efter det att tid för överklagande av beslut har gått ut, kan när som helst begäras att besluten skall omprövas. Denna information lämnas till berörda i samband med att beslut fattas och i samband med att föräldrar uttrycker kritik gällande tidigare fattade beslut.

Kom överklagandet att handläggas på ett riktigt sätt?

2012-05-23 inkom DD med en överklagan gällande överväganden gjorda av myndighetsnämnden 2012-04-27.1 Myndighetsnämnden 2012-04-27 gjordes överväganden gällande beslut fattade 2012-01-26. Dessa överväganden är inga nya beslut och därför ej överklagningsbara. Överklagan inkommen 2012-05-23 kommer att läggas till barnens respektive akter och inte skickas in till förvaltningsrätten.

2012-05-29 Skickar svar på överklagan till DD. Kopia skickas till hennes advokat EE samt till advokat FF. Se bilaga.

2012-06-11 Inkommer brev från DD:s advokat EE. I brevet står att EE anser att DD:s överklagan bör skickas till förvaltningsrätten.

2012-06-19 Svar på skrivelse.

Bedömning och förslag till beslut

Sammanfattningsvis görs bedömningen att handläggningen sköts på ett korrekt sätt och enligt gällande lagstiftning.

Rättslig reglering**Reglering av umgänge enligt LVU**

Enligt 14 § första stycket LVU har socialnämnden ett ansvar för att den unges behov av umgänge med föräldrar och vårdnadshavare så långt möjligt tillgodoses. Nämnden får, om det är nödvändigt med hänsyn till ändamålet med vård enligt LVU, med stöd av 14 § andra stycket besluta bl.a. hur den unges umgänge med

vårdnadshavare och med förälder som har umgängesrätt reglerad genom dom eller beslut av domstol eller genom avtal ska utövas. Nämnden ska enligt 14 § tredje stycket LVU minst en gång var tredje månad överväga om ett sådant beslut fortfarande behövs.

Överklagande

Socialnämndens beslut om reglering av umgänget med stöd av 14 § andra stycket LVU får, enligt 41 § LVU, överklagas hos förvaltningsrätten.

Av 24 och 25 §§ förvaltningslagen (1986:223), FL, framgår bl.a. följande. Den myndighet som har meddelat ett beslut som överklagas ska pröva om överklagandeskrivelsen har kommit in i rätt tid. Om myndigheten inte avvisar skrivelsen som för sent inkommen ska myndigheten överlämna skrivelsen och övriga handlingar i ärendet till den myndighet som ska pröva ärendet.

Bedömning

Reglering av umgänget

BB och CC hade beretts vård enligt 2 § LVU. Myndighetsnämnden beslutade den 26 januari 2012 bl.a. att med stöd av 14 § andra stycket LVU begränsa föräldrarnas AA och DD umgänge med BB och CC under tidsperioden från den 1 februari till och med den 30 april 2012. Den 26 april 2012 övervägde myndighetsnämnden besluten om begränsning av umgänget mellan föräldrarna och barnen. Enligt protokollet gällde övervägandena för tidsperioden från den 1 maj till och med den 31 juli 2012.

Begränsningen av umgänget mellan DD och barnen upphörde den 22 juni 2012. När det gäller begränsningen av umgänget mellan AA och barnen övervägde nämnden den 21 juni 2012 umgängesbegränsning under perioden den 1 augusti till och med den 31 augusti 2012. Den 30 augusti 2012 övervägde nämnden umgängesbegränsning under perioden den 1 september till och med den 2 november 2012.

Nämndens handläggning av ärendena om umgänge mellan föräldrarna och barnen aktualiserar frågan om skillnaden mellan ett *beslut* om reglering av umgänget (14 § andra stycket LVU) och ett *övervägande* av ett sådant beslut (14 § tredje stycket LVU).

Om nämnden anser att det finns skäl att reglera umgänget mellan bl.a. vårdnadshavaren och ett barn, som vårdas med stöd av LVU, ska ett formellt beslut fattas enligt 14 § andra stycket LVU såvida nämnden och vårdnadshavaren inte kan komma överens om umgängets omfattning eller hur umgänget ska utövas. Ett sådant beslut om reglering av umgänget ska tydligt ange på vilket sätt umgänget ska vara reglerat, innehålla en motivering av beslutet och en underrättelse om att beslutet kan överklagas till förvaltningsrätten (se 20 och 21 §§ FL).

Enligt 14 § tredje stycket LVU ska socialnämnden minst en gång var tredje månad överväga om ett beslut om reglering av umgänget fortfarande behövs. I praktiken brukar den tjänsteman vid förvaltningen, som har den närmare uppsikten över vården av den unge, anmäla frågan till nämnden. Avsikten med anmälan till socialnämnden är inte att den alltid skall leda fram till ett formellt beslutsförfarande. Det är först när nämnden finner anledning att ifrågasätta behovet av en fortsatt reglering av umgänget som en prövning i nämnd skall ske. Om nämnden beslutar sig för att ändra ett beslut om umgänget ska nämnden ta initiativ till att behövliga kompletteringar av utredningen görs, varvid förvaltningslagens bestämmelser om bl.a. kommunikation och parts rätt att meddela sig muntligt ska iakttas. Det beslut som nämnden därefter fattar får överklagas. Finner däremot nämnden vid sina överväganden att anmälan om umgänget inte ger anledning till någon åtgärd av nämnden, kan nämnden lägga anmälan till handlingarna utan beslut i saken. Om nämnden beslutar att lägga tjänstemannens ”anmälan” till handlingarna utan att fatta något beslut kan ställningstagandet, det s.k. övervägandet, inte överklagas.

De beslut som nämnden fattade den 26 januari 2012 var emellertid tidsbegränsade och gällde endast under tiden från den 1 februari till och med den 30 april 2012. Efter den tidsperioden upphörde således besluten att gälla. Nämnden ansåg uppenbarligen att det fanns skäl för att umgänget skulle vara begränsat även efter den 30 april 2012. Eftersom beslutet den 26 januari 2012 då hade upphört att gälla skulle nämnden alltså ha fattat nya formella beslut enligt 14 § andra stycket LVU om reglering av umgänget.

Nämndens s.k. överväganden har i själva verket innefattat nya beslut om reglering av umgänget. Däremot har övervägandena inte utformats som nya beslut. Någon underrättelse om möjligheten att överklaga ”övervägandena” lämnades inte. Såvitt framgår av utredningen i ärendet har bestämmelsen i 17 § förvaltningslagen om kommunikation inte heller iakttagits. Genom att förlänga regleringen i överväganden i stället för att fatta nya formella beslut har således grundläggande bestämmelser om ärendehandläggningen åsidosatts. Bristerna är allvarliga och ger vid handen att det har funnits betydande okunskap om hur ett ärende om reglering av umgänget med stöd av 14 § LVU ska handläggas. Det är anmärkningsvärt att nämnden inte ens vid besvarandet av JO:s frågor i remissen har uppmärksammat bristerna.

Handläggning av överklagandet

DD överklagade de överväganden som nämnden gjorde den 26 april 2012. Nämnden gjorde bedömningen att övervägandena inte kunde överklagas och meddelade DD sin bedömning samt att överklagandeskriften skulle läggas till handlingarna i barnens akter och inte skickas till förvaltningsrätten.

Den myndighet som har fattat det beslut som överklagas ska enbart pröva om skrivelsen med överklagandet har kommit in i rätt tid. Det är den högre instansen, i det här fallet förvaltningsrätten, som ska ta ställning till bl.a. om det aktuella

beslutet går att överklaga. Även om Myndighetsnämnden ansåg att de s.k. övervägandena inte kunde överklagas borde nämnden alltså ha överlämnat DD:s överklagande till förvaltningsrätten. Även i detta avseende förtjänar nämnden kritik.

Jag finner skäl att för kännedom sända en kopia av detta beslut till Inspektionen för vård och omsorg (IVO), avdelning sydväst.

Ärendet avslutas med den allvarliga kritik som har uttalats ovan.